

Melkveehouder Thijs Scholten in Dalfsen produceert 380.000 kg melk op jaarbasis. Het bedrijf heeft een omvang van 30 hectare. Scholten wil in zijn bedrijfsvoering zoveel mogelijk werken met natuurlijke kringlopen. Dit houdt in dat instroom van bedrijfsvreemde grondstoffen zoveel mogelijk beperkt blijft en dat een grote mate van zelfvoorziening nagestreefd wordt.

Thijs Scholten: 'De natuur moet het doen'

Thijs Scholten: Mijn uitgangspunt is dat je met gebruikmaking van de natuur de weerstand van de koe verbetert. Door uit te gaan van natuurlijke middelen en door bedrijfsvreemde stoffen van het bedrijf te weren hopen we dit te bereiken. Zo gebruiken we al zes jaar geen antibiotica meer op ons bedrijf, krachtvoer op basis van genetisch gemanipuleerde grondstoffen komen er niet in en ook onkruidbestrijdingsmiddelen houden we zoveel mogelijk buiten de deur. Voor de productie van eigen krachtvoer telen we zelf gerst. Ook het kunstmestgebruik hebben we de afgelopen jaren flink terug kunnen brengen. We strooien nu nog maar 65 kg stikstof per hectare. Uiteindelijk verwachten we met onze benadering niet alleen een gezonde veestapel te ontwikkelen, maar ook een uitstekende kwaliteit melk te kunnen leveren. We willen ons met ons product onderscheiden in kwaliteit, met als uiteindelijk doel dat hiermee een meerwaarde mogelijk is. Het mooie van onze

werkwijze is dat we zien dat het werkt: de natuur werkt voor ons, het gaat steeds beter. Ook minder conventionele hulpmiddelen kunnen ons helpen bij onze bedrijfsvoering. Zo experimenteren we met geïtaliseerd water, eco-technologie en homeopathie. Ik zie dit als verfijnde methoden om de bedrijfsvoering te optimaliseren. Het probleem is echter dat deze methoden door de reguliere wetenschap vaak niet serieus genomen worden. Wat ik graag zou zien is dat we meetmethoden vinden om de effecten van de werkwijze die we toepassen zichtbaar te maken. Ik ben overtuigd van de toegevoegde kwaliteit van ons product, nu is het zaak dit overtuigend zichtbaar te maken. Daarvoor moet er een koppeling komen tussen onze boerenwijsheid en de wetenschap.'

Colofon

Het project *Slim experimenteren in de melkveehouderij* wordt uitgevoerd onder auspiciën van Wageningen UR, in samenwerking met Universiteit Twente.

Projectleiding

Catharinus Wierda, Praktijkonderzoek Animal Sciences Group, Wageningen UR
Art Wolleswinkel, Dier en Omgeving, Animal Sciences Group, Wageningen UR

Financiering

Het project *Slim experimenteren in de melkveehouderij* is een onderdeel van het programma Maatschappelijk Geaccepteerde Veehouderij en wordt gefinancierd door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Uitgave

Dit is een uitgave van Wageningen UR

Productie

JHPR&C, Jaap Holwerda, Amersfoort

Vormgeving

Grafisch Atelier Wageningen

Fotografie

bvBeeld, Wageningen
Hetty Wolbers, Praktijkonderzoek Animal Sciences Group, Wageningen UR

Druk

Modern, Bennekom

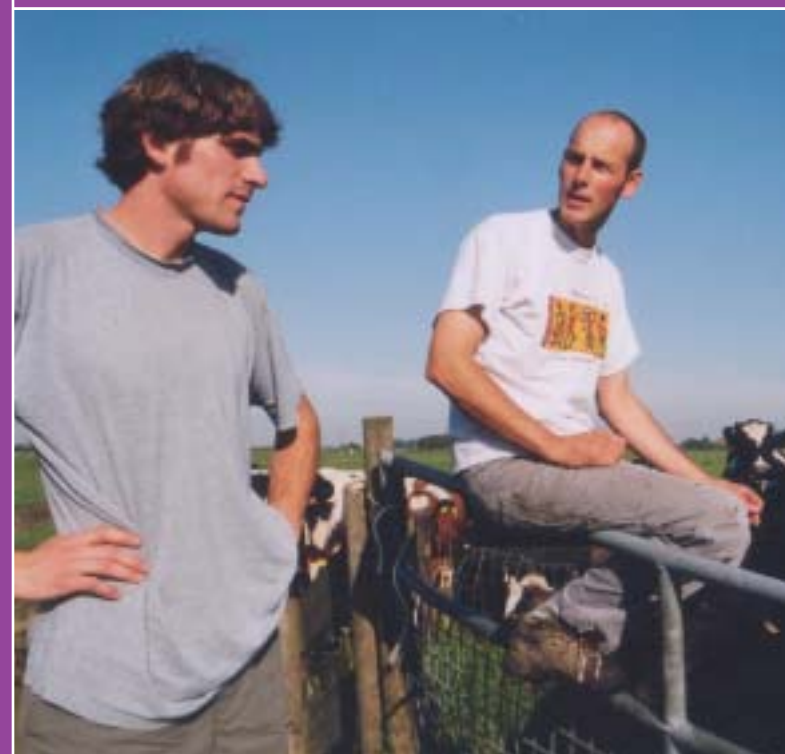
Meer informatie

Voor meer informatie over dit project kunt u contact opnemen met Art Wolleswinkel, tel. 0320 - 238241, e-mail: art.wolleswinkel@wur.nl of kijk op www.verantwoordeveehouderij.nl

Slim experimenteren in de melkveehouderij

Ruimte creëren voor ontwikkeling en innovatie

Hebben ondernemers, kennisinstellingen en adviesorganisaties zich onbedoeld geschikt naar de wet van de remmende voorsprong? Bewandelen ze platgetreden paden? Zijn melkveehouders vandaag de dag verstrikt geraakt in een net van regels en wetten? Soms lijkt het er wel op. Daarom willen we er met het project Slim Experimenteren alles aan doen om met ondernemers meer ruimte te creëren voor ontwikkeling en innovatie.

In 2003 werd door Wageningen UR het project Innoverende melkveehouders afgerond. In dit project werden bijzondere, innovatieve werkwijzen van melkveehouders in kaart gebracht. Het ging hierbij veelal om werkwijzen die voor de buitenwereld vrijwel verborgen bleven of in ieder geval aan de aandacht van veel collega's binnen de melkveehouderij ontsnapten. Toch ging het om praktijkvernieuwingen waar-

mee aansprekende resultaten werden behaald en waarmee goed gescoord werd op het gebied van duurzaamheid. De vernieuwingen betroffen onder andere kostprijsverlagingen door samenwerkingsverbanden, succesvolle toepassingen van kringloopprincipes, verbetering van de duurzaamheid van het melkvee door fokkerij en integratie van natuurbeheer. Door de betrokken veehouders werden,

samen met beleidsmakers en onderzoekers, de verschillende praktijkvernieuwingen onderverdeeld in drie samenhangende groepen: **Meer natuurlijke bedrijfsvoering;** **Eenvoud en lage kosten;** **Nieuwe diensten.**

De eerste twee groepen krijgen aandacht in dit project. De groep Nieuwe diensten pakken we op in het project Multifunctionele landbouw. In de eerste groep zijn aspecten als voeding, bodembeheer, fokkerij en kwaliteit van het eindproduct ondergebracht. In de tweede groep gaat het om bedrijfsvoeringaspecten als samenwerking, specialisatie, of juist een hoge mate van zelfvoorziening. Binnen deze groepen van innovaties zijn echter nog grote obstakels weg te nemen. Juist dit wegnemen van knelpunten is een van de belangrijke doelstellingen van het project Slim Experimenteren.

Hierbij denken we aan belemmeringen van allerlei aard; wet- en regelgeving kan een knelpunt vormen, kennisinstellingen zitten soms op een ander spoor, maar ook algemeen geldende werkwijzen binnen het bedrijfsleven of algemene opvattingen binnen de sector kunnen belemmerend werken. Om dergelijke obstakels uit de weg te ruimen of om er anders mee om te kunnen gaan is een brede aanpak nodig: door melkveehouders, onderzoekers, beleidsmakers en andere betrokkenen bij het project te betrekken wordt voor al deze partijen duidelijk wat er moet veranderen om veranderingen binnen de bedrijfsvoering ook werkelijk door te kunnen voeren naar de praktijk. Het project is nadrukkelijk niet alleen bedoeld voor de melkveehouder. Ook de omgeving zal moeten veranderen of moeten leren, samen met de innovatieve veehouder.

In Slim experimenteren draait het om leren:

- Melkveehouders, onderzoekers, beleidsmakers en andere betrokkenen leren gezamenlijk over de werking van praktijkvernieuwingen en over het wegnemen van de obstakels die melkveehouders hierbij ontmoeten;
- De ervaringen die zijn opgedaan in het slimme experiment verspreiden binnen de sector en haar periferie;
- De kennis die we hebben opgedaan gebruiken we weer om toe te passen in nog volgende op te starten slimme experimenten. Dit doen we door het proces van opstarten, organiseren en uitvoeren van het experiment nauwlettend te volgen en te analyseren, zodat we deze kennis weer kunnen benutten.

'Het streven naar een lage kostprijs moet in je genen zitten'

Jan Hoogenboom is melkveehouder en zuivelverwerker in Oudewater. Hier worden op 110 hectare 300 melkkoaien gehouden. De melk wordt op het bedrijf verwerkt tot verschillende zuivelproducten, waarvan yoghurt de belangrijkste is. De werkzaamheden op het bedrijf worden rondgezet door twee volledige arbeidskrachten. Melkveehouder Hoogenboom is deelnemer aan het experiment Eenvoud en lage kosten.

Werkwijze

In het project slim experimenteren bepalen de melkveehouders welke vernieuwingen centraal staan en zij geven vorm aan de experimenten. Twee of drie melkveehouders vormen de kern van het experiment. Zij worden daarbij ondersteund door een onderzoeker, die het project ook organiseert en faciliteert. Hebben de deelnemers hun doel bepaald, dan gaan we kijken hoe we het netwerk, dat nodig is om dit doel te bereiken, is uit te breiden. Dit is een essentieel aspect van het project, want het gaat er om de juiste mensen te bereiken en die mee te laten leren. De volgende stap is de vertaling naar de omgeving: bedrijven, instellingen, overheden, andere melkveehouders. Uiteindelijk willen we de hele sector informeren door middel van uitgebreide communicatie. Door toevoeging van nieuwe experimenten en door de toekomstige verbreding zijn er voort-

durend mogelijkheden voor melkveehouders om bij dit project aan te sluiten.

Meerwaarde

Een kenmerkend element in dit project is een sterke focus op het wegnemen van belemmeringen rond de melkveehouderij. Op wat langere termijn zal de veehouder hier zijn voordeel mee doen. Het project helpt ondernemers bij het op een hoger plan brengen van praktijkvernieuwingen en het effent de weg naar overheden, bedrijfsleven en onderzoeksinstituten. Uiteindelijk willen we dat dit zal leiden tot erkenning van door de melkveehouders gehanteerde werkwijzen, nieuwe samenwerkingsvormen, aanpassing van regelgeving en nieuwe onderzoeksinitiatieven.

Jan Hoogenboom: 'Er is tegenwoordig veel aandacht voor duurzaamheid in de melkveehouderij, maar ik pleit ervoor daarbij de economische duurzaamheid niet uit het oog te verliezen. In elke andere bedrijfstak wordt bij iedere beslissing direct gekeken wat de gevolgen daarvan zijn op de kostprijs van het product. Wat mij betreft gebeurt dit in de melkveehouderij onvoldoende. Graag zou ik zien dat ondernemers, maar ook anderen, zich er meer van bewust worden hoe belangrijk de kostprijsbeheersing is. Cijfers van het Landbouw Economisch Instituut geven aan dat melkveehouders op elke liter melk die zij produceren 8 tot 9 cent moeten toeleggen. Op ons bedrijf zorgen we er voor dat we per liter 8 tot 9 cent overhouden en dat maakt het boeren aantrekkelijk. We zijn dan ook kritisch ten aanzien van de kostenposten arbeid, mechanisatie en gebouwen. Natuurlijk hebben we door de omvang van ons bedrijf een schaalvoordeel, maar dat is nog geen garantie voor een goede kostenbeheersing.

In het project Slim Experimenteren willen we samenwerken met een groep van vijf ondernemers om te kijken hoe we projectmatig aan kostprijsverlaging kunnen werken. Een voorbeeld van zaken waar we tegen aan lopen is de weidegang van het melkvee. Dat is voor mij en voor velen nog steeds de beste manier van veehouderij, zowel in de bedrijfsvoering als wat betreft de kostenbeheersing. Ook maatschappelijk is hiervoor het meeste draagvlak. Bezien vanuit de regelgeving rond MINAS is op stal houden echter gunstiger. Samen met Wageningen UR en LNV kunnen we zoeken naar oplossingen. Een ander voorbeeld is de huisvesting. Er worden tal van nieuwe en goedkopere stal-systemen ontwikkeld, zoals stallen met gedeeltelijk open gevels en stallen met hogere gevels. Het komt nogal eens voor dat gemeentelijke regelgeving de bouw van zo'n stal in de weg staat. We moeten dan ook werken aan de acceptatie van dergelijke systemen.